

Posudek na bakalářskou práci

Jméno a příjmení studentky: Eva Trojanová

Téma práce: *Meditace v théravádovém buddhismu*, FHS UK, 2010, 41 stran

Vedoucí práce: Mgr. Jan Honzík

Oponent: Jiří Holba, Ph.D.

Hlavním tématem bakalářské práce Evy Trojanové je meditace v théravádovém buddhismu, historicky nejstarší dochované formě nauky zakladatele buddhismu Gautamy Buddha, jenž žil v 5. st. př. n. l. v severní Indii. Autorka se nejprve krátce zabývá životem a vznikem Buddhovy nauky, poté podává základní přehled hlavních buddhistických „škol“, které rozděluje na théravádu, mahájánu, východní buddhismus a tibetský buddhismus neboli vadžrajánu či tantrický buddhismus (s. 6–12). V druhé části se autorka zabývá čtyřmi vznešenými pravdami, úhelným kamenem celé Buddhovy nauky (s. 13–20). Třetí část je věnována meditaci (s. 21–34), velmi důležité stránce buddhismu.

Měl bych některé výhrady drobnějšího rázu. Autorčino rozdělení buddhistický škol na théravádu, mahájánu, východní buddhismus a tibetský buddhismus neboli vadžrajánu či tantrický buddhismus mi připadá malinko zmatené, neboť východní buddhismus je považován za mahájánovou tradici podobně jako buddhismus tibetský. Buddha nemohl vyvinout žádnou snahu o zrušení otroctví (s. 8), protože v Indii žádné otroctví nikdy nebylo. Vyhýbal bych se výrazu „osvícení“ a raději používal etymologicky i obsahově daleko přesnější výraz „probuzení“ (slovo Buddha je minulé participium od indoevropského kořene *budh-*, probudit se). Důvodem pro první rozdělení buddhistické obce na sthaviry a mahásanghiky nebyly rozdílné interpretace Buddhových nauk, nýbrž pouze rozpory ohledně uplatňování řadových pravidel (vinaja) (s. 10). Věta „podle buddhismu člověk nemůže být zcela uspokojen z přirozenosti lidské mysli“ (s. 16) není dobře formulovaná. Podle starého buddhistického konceptu nazvaného „přirozený jas mysli“ (*prakti-prabhāsvara-citta*) jsou totiž naše mysli v základu čisté a jasně zářivé. Byly však poskvrněny a znečištěny působením vášní či poskvrn mysli, tj. *kléšami* (chtivostí, nenávisť, zaslepeností atd.). Buddha v tomto kontextu praví: „Mnichové, tato mysl je jasně zářivá (sa. *prabhāsvara*), ale někdy je znečištěna poskvrnami (*kléša*), které přicházejí z vnějšku. Obyčejný člověk bez porozumění ale neví, jak tomu doopravdy je.“ AN 1.10. Cílem buddhistické praxe je ukončit působení těchto poskvrn a vrátit mysli její původní čistý a jasný stav. Původní jasnost mysli nám poskytuje příležitost (1) pro nahlédnutí do fungování těchto *kléš* a (2) nahlédnutí pravé povahy mysli. Způsob navrácení mysli do jejího původního jasného stavu spočívá v pěstování meditace utišení mysli (*śamatha*), která může dočasně potlačit nebo zablokovat přímá znečištění, která znepokojují a matou mysl. Způsob nahlédnutí do pravé povahy mysli spočívá v pěstování meditace vhledu (*vipaśjaná*), která ve spojení s meditací utišení mysli (*śamatha*) může s konečnou platností vyhladit tato znečištění.

Uvítal bych rovněž rozsáhlejší poznámkový aparát a přece jen více literatury, zejména akademického rázu, která zde téměř chybí. Vyhýbal bych se i slovu praktikovat, např. věta „jestliže se praktikuje prostorové rozšiřování“ nezní příliš pěkně. To jsou však jen drobné výhrady k jinak kvalitní práci, která je napsána pěkně a promyšleně s minimálním počtem chyb. Struktura argumentace stejně jako formální úroveň je rovněž velmi dobrá. Zejména se mi líbilo, jak autorka dokázala pěkně a přitom jednoduše ukázat důležitost a přínosnost meditace pro praktický život, a to nejen pro buddhisty.

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou **1–2**.

V Praze 26. 8. 2010

Jiří Holba, Ph.D.
ÚFaR, FF UK

